

ПРОГРЕСИВЕН ВИД НА ГЛАГОЛА 'BE'

Мирослава Цветкова

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

РЕЗЮМЕ: Анализ на продължителното време в английския език е направен от Лийч (1969), базиран на концепцията за лингвистичното описание като систематична подредба на лингвистични факти. В такава рамка е установено, че в определени случаи употребата на продължително време изразява ограничена продължителност, а в други – набляга на постоянната продължителност на даден процес. Тези две употреби взаимно се противопоставят, така че не могат и двете да произлизат от някое основно значение на продължителното време.

Разглеждат се две рамки: прогресивният вид на глагола 'be' като основен глагол се третира като принадлежащ на основната категория на глагола, а като спомагателен глагол се третира като принадлежащ на една от второстепенните категории на глагола.

Докладът описва и разликата в значението на формите за прогресивност и непрогресивност (Лийч 1971) и разглежда доказателство произлизащо от връзката на глаголното време с промяната от прогресивност в непрогресивност.

PROGRESSIVE "BE"

Miroslava Tsvetkova

Konstantin Preslavsky University of Shumen

ABSTRACT: An analysis of the progressive form in English is presented by Leech (1969) based on the concept of linguistic description as systematic arrangement of linguistic facts. In such a framework it is interpreted that in some cases the use of progressive tense expresses limited continuity and in others - stresses on the constant continuity of a process. These two uses are opposed to each other so that both of them cannot come from some main meaning of the progressive.

Two frameworks are discussed: progressive 'be' is a main verb is to treat it as belonging to the major verb category; to say that it is an auxiliary verb is to treat it as belonging to one of the minor verb categories.

The paper also describes the difference between the progressive and non-progressive forms (Leech 1971) and presents evidence following from the relationship between the verb tense and the change from progressive to non-progressive.

Лийч (1971) прави анализ на продължителното време в английския език, базиран на концепцията за лингвистичното описание като систематична подредба на лингвистични факти. В такава рамка е установено, че в определени случаи употребата на продължително време изразява ограничена продължителност, а в други – набляга на непрекъснатата продължителност на даден процес. Тези две употреби взаимно се противопоставят, така че не могат и двете да произлизат от някое основно значение на продължителното време.

Разглеждат се две рамки: прогресивният вид на глагола *be* като основен глагол се третира като принадлежащ на основната категория на глагола, а като спомагателен глагол се третира като принадлежащ на една от второстепенните категории на глагола.

Статусът на прогресивния глагол *be* може да се определи като спомагателен глагол, ако се приеме, че (1) може да има само един спецификатор, прикрепен към която и да е основна категория; (2) спецификаторите се прикрепят на трето ниво (сравни теорията на Джакендоф), и (3) неспецификаторите се прикрепят на второ ниво. Ако две форми се прикрепят на различни нива в дадено словосъчетание и ако са прикрепени от една и съща страна, изключващи всякакви правила на преподреждане,

то тяхната линейна подредба е фиксирана. В английския език, спомагателните глаголи стоят от ляво на лексикалния глагол; следователно, форма, която е прикрепена на по-високо ниво ще бъде още по-наляво. Формулата за спомагателните глаголи на Чомски (1957) има следния вид:

AUX → (Modal) (*have -en*) (progressive *be -ing*) (passive *be -en*)

Всеки по отделно или всички спомагателни глаголи заедно не са задължителни, но ако присъстват, те трябва да се появяват в показания по-горе ред. Като допълнение, всеки спомагателен глагол изисква определена форма за глагола, който следва. Модалните глаголи (например, *can*, *will*, и *might*) изискват глагола, който ги следва да бъде в основната си форма (инфинитив) (например, *eat*), *have* в перфектно време изисква глагола, който следва да бъде минало причастие (например, *eaten*), *be* в продължително време изисква глагола, който следва да бъде сегашно причастие (например, *eating*), а *be* в страдателен залог изисква основния глагол да бъде минало причастие (например, *eaten*). С други думи казано, първият глаголен елемент трябва да носи времето в изречението-шаблон. От своя страна, шаблонните въпроси и отрицателни изречения се формират чрез инверсия или отричане на

първия спомагателен глагол. Ако няма спомагателен глагол се изисква употреба на *do* (виж Стромсволд 1990, 1992).

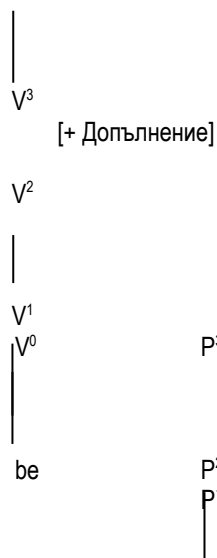
Прогресивно *be* е в тази формула. Той не е прикрепен на по-високо ниво от другите спомагателни глаголи. Но според условие (1) и (2) по-горе, трябваше да е прикрепен на по-високо ниво, ако беше спецификатор. Следователно, прогресивният спомагателен глагол не е спецификатор.

Като обобщение на това абстрактно разсъждение, е представена следващата схема на синтактичния статус на прогресивния глагол *be* като спомагателен глагол (фиг.1.).

Фиг. 1. Синтактичен статус на прогресивния глагол *be* като спомагателен глагол

Относно алтернативния анализ на прогресивния глагол *be* като основен глагол е предложена следната структура (фиг. 2.):

Фиг. 2.. Статус на прогресивния глагол *be* като основен глагол

Решението да се назове допълнението на *be* 'предложна фраза' се базира на факта, че причастното допълнение на *be* се сменя с обстоятелство за място. Например:

(1) а. Tim was *working*.

б. Tim was *at work*.

(2) John was *assembling* a model plane when I last saw him, and he's probably still *at it*.

Преходът от p^1 към v^1 във втората структура изисква известно уточнение. Теорията на Джакендоф създава система на рекатегоризация на формата $x^n \rightarrow \text{aff } y^n$ която е ограничена в своята употреба. Това ограничение до известна степен е гарантирано от условието, че рекатегоризацията е субект на наличието на афикс, чисто граматическа словообразователна частица, която е извън системата на категориите и още повече, че рекатегоризацията трябва да включва две категории от едно и също фразеологично ниво. Колкото е по-голяма групата от словообразователни частици, която може да бъде включена на определена позиция в синтактичната рамка, толкова по-слабо граматикализирана е тази група. И вероятно, колкото е по-голяма синтактичната рамка, в която се определя дали може да се вмъкне група словообразователни частици, толкова по-слабо граматикализирана е тази група.

По тези критерии, прогресивният глагол *be* ще бъде силно граматикализиран при синтактичния анализ; случаят илюстриран във фиг.1. може да бъде разглеждан като пълна граматикализация, класът от единици, които могат да заемат позиция на допълнение или определение е всъщност много малък, докато случаят илюстриран във фиг.2. може да се нарече случай на частична граматикализация, класът от единици, които могат да бъдат вмъкнати е по-голям, и онази част от синтактичното дърво, която трябва да се съблюдава, за да се избере правилния клас е също по-голяма.

Изречения като (3) и (4),

(3) Walter was *filing* the day's mail.

(4) Walter *filed* the day's mail.

са от онзи вид минимални двойки, които разглеждат лингвистите, за да открият каква е разликата в значението на формите за прогресивност и непрогресивност на *to be* в английския език. Сравнявайки (3) и (4) може да се направи извода, че (4) изразява смисъла, че Уолтър е подредил пощата за целия ден, докато (3) оставя въпроса отворен.

В това изследване се разглеждат два взаимно зависими конструкта. По-важният от двата ще бъде наричан 'събитие' тук, но ще разчита на факта, че събитието носи значението на периода. Събитията ще бъдат характеризирани от факта, че преминават от първоначално към крайно състояние. Така, че няма безкрайни събития. Но това е свързано с нормалната употреба на английската дума *event*. Не съществуват събития, чиито първоначални и крайни състояния, както и всички междинни състояния, да са идентични. Това е което различава събитията от състоянията.

Така като събитие се определят отделните състояния, в които Уолтър подрежда пощата. Ако има десет писма за подреждане, първоначалното състояние ще бъде когато има десет накупчени писма на бюрото на Уолтър, а крайното състояние – когато купът от писма е свършил. Сега, ако Уолтър подрежда писмата едно по едно, ще има девет междинни състояния; едно, когато има още девет писма за подреждане, едно, когато има още осем писма за подреждане и т.н. Ако наречем *събитие* това, което се случва между първоначалното и крайно състояние, ще наречем *подсъбитие* това, което се случва между две състояния, поне едно от които е междинно състояние. Всяко събитие има подсъбития в току-що описания смисъл като се въвежда следния постулат: **съществуват междинни състояния във всяко събитие.**

Този постулат не е зависим от факта, че в много случаи, както и в случая на Уолтър да прегледа само едно писмо, можем да не се заинтересуваме от междинните състояния, или да не намерим 'естествено' междинно състояние в ситуацията (за разлика от случая с десетте писма разгледани едно по едно).

Разлика в значението на формите за прогресивност и непрогресивност (Лийч 1971)

Формата за прогресивност оставя отворена възможността за предхождащо или следващо действие спрямо определения интервал, а формата за непрогресивност не дава такава възможност.

„...Прогресивната форма често формира 'темпорална рамка' около действието посочено от формата за непрогресивност; в този случай, докато връзката между значението на две съседни форми в минало просто време изразява последователност във времето, връзката между прогресивната форма и формата в минало просто време изразява препокриване на времето.

- (5) When we arrived she made some fresh coffee.
When we arrived she was making some fresh coffee.

Първият пример показва, че правенето на кафе следва пристигането; вторият, че пристигането става по време на правенето на кафе.

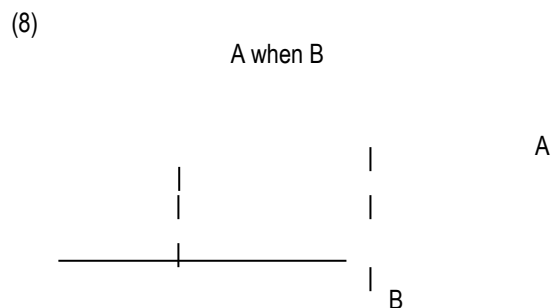
Примерите разглеждат семантичните свойства на свързващия съюз *when*. Свързващите съюзи в английския език са разглеждани подробно от Хайнамаки (1974). Той стига до заключението, че основната употреба на *when* може да се опише спрямо следните условия:

- (6) A when B е вярно, ако и само ако:
а. A е вярно при интервал J,
б. B е вярно при интервал K, и
в. ако A или B (или и двете) изразява продължително действие, тогава има интервал I, при който $I \leq J$ и $I \leq K$. (Ако A е постижение, тогава $J = I$; ако B е постижение, тогава $K = I$).
г. ако нито A, нито B изразяват продължително действие, тогава $F(K) < G(J)$, където $F(K)$ е крайния момент на интервала K, а $G(J)$ е началния момент на интервала J.

В парадигматичния случай на пример (б в.), този с две изречения, които изразяват продължително действие, създава ситуация на 'препокриване на времето', от която 'включването на времето' на Лийч е специален случай. Типичен пример е (7):

- (7) It was raining in New Orleans when we were there.

Схематично представено примерът изглежда така:

A It was raining in New Orleans.

В We were in New Orleans.

Хайнамаки го описва по следния начин: „... подинтервал на периода, който е дефиниран от главното изречение, е също подинтервал на периода, дефиниран от подчиненото изречение, въведено с *when*.”

Случаят в (6 г.) разглежда последователност във времето. Типичен пример е (9).

(9) When John pushed the button, the bomb exploded.

Според Хайнамаки, „естествената интерпретация е, че събитията описани в изреченията, се случват последователно: едното споменато в изречението въведено с *when* се случва първо, а след това събитието изразено в главното изречение.” Схематично събитията са представени в (10).

(10) A The bomb exploded.
B John pushed the button.

Този общ случай на изречение въведено с *when* описва изчерпателно фактите на изречения, въведени с *when* в английския език. Но каква информация точно дава за значението на *when*? Примерът показва, че семантично свойство на *when* е да описва или връзката на прекриване на времето на две изречения, или връзка за непрекриване на времето. Това, което Лийч приема за факт за близки глаголни форми (виж пример (5)) е факт тук за значението на съюза за време.

Като знаем, че съюзите за време са малка затворена група форми, точно този въпрос възниква в нашата рамка, но съюзите за време са силно граматикализирани и спадат към предположението за думи с едно значение. Уточняването на единственото значение на изреченията, въведени с *when* е следното:

(11) $(\exists x)(\exists y)(T(x) \& T(y) \& DUR(A,x) \& DUR(B,y) \& y < x)$

$T(x)$ означава интервала от време, $DUR(x,y)$ означава, че x се извършва по време на y като $DUR(x,y)$ приема в позицията на първия аргумент не само събития, но и състояния на истории и факти. Случаят в (11) ще бъде разгледан само на ниво, което разграничава свършен от несвършен вид, което е ограничено до описание на събития и не е изяснено за описание на състояния.

Разглеждат се изреченията в (12) и (13) във връзка с анализа на *when* от пример (11):

(12) When Jim broke the new typewriter, Mary just fixed the old one.

(13) When Jim broke the new typewriter, Mary was just fixing the old one.

И в двата случая, (12) и (13), изречението-матрица, както и вмъкнатото изречение, се отнасят до събития; така че е приложимо различие на свършен/несвършен вид. И в двата случая изречението въведено с *when* не е прогресивно, следователно получава завършваща интерпретация. Изречението-матрица е свършено в пример (12) и несвършено в пример (13). Нека B замества

съдържанието на изречението в матрицата, а F съдържанието на изречението въведено с *when*. Свързвайки направения анализ за вид и изречение въведено с *when*, стигаме до формули (14) като анализ на (12) и (15) като анализ на (13):

(14) $(\exists x)(\exists y)(T(x) \& T(y) \& (z)(S_F(z) > DUR(z,x)) \& (w)(S_B(w) > DUR(w,y) \& y < x)$

(15) $(\exists x)(\exists y)(T(x) \& T(y) \& (\exists z)(S_F(z) \& DUR(z,x)) \& (w)(S_B(w) > DUR(w,y) \& y < x)$

Това изглежда по-сложно отколкото е в действителност: формула (14) отбелязва, че всички подсъбития на поправянето на пишещата машина следват всички подсъбития на нейното счупване. Това е ясен случай за това, което Лийч нарича последователност във времето. От друга страна, формула (15) показва, че някой подетап на поправянето на пишещата машина следва всички подетапи на нейното счупване. Това не гарантира прекриване на времето, а просто приема тази възможност. Но това не представлява проблем за направения анализ. Пример (15) се различава от (14) по това, че използва съществуващо определение вместо общоприето. И според постулат на Грицеан, че говорещият се предполага да каже всичко, което знае, съществуващ определителен израз не е подходящ там където е валиден общоприет определителен израз. Така, че не е уместно говорещият да каже изречение от вида *Some ravens are black*, ако знае, че всички са черни. Накратко, тъй като пример (15) не гарантира прекриване на времената на логическа основа, едва ли може да се отнася до нещо друго, поради споменатата прагматична причина.

Доказателство произлизащо от връзката на глаголното време с промяната от прогресивност в непрогресивност

Статията приема система от три глаголни времена, която се състои от бъдеще, минало и сегашно време. Анализът на бъдеще време е илюстриран в пример (16):

(16) future $(p) = (\exists x)(T(x) \& DUR(p,x) \& t_0 < x)$

$T(x)$ означава, че x е интервал от време, както преди. Интерпретациите на $DUR(x,y)$ и $x < y$ също не се променят. P се използва за изречение, което не носи глаголното време. Миналото време е също като бъдеще време освен по това, че крайния съюз в описанието на значението е $x < t_0$. Сегашно време също е идентично освен по крайния съюз, който е $x = t_0$. Новият предикат $x=y$ означава, че x е едновременно с y .

Анализът започва със сегашно време. P представлява съдържанието на изречението на пример (17) и (18):

(17) John is playing a superior game at centerforward.

(18) John plays a superior game at centerforward.

и предлага да се анализира пример (17) както в (19), а пример (18) както в (20):

(19) $(\exists x)(T(x) \& (\exists y)(Sp(y) \& DUR(y,x)) \& x=t_0)$

(20) $(\exists x)(T(x) \ \& \ (y) \ (Sp(y) > DUR(y, x)) \ \& \ x < t_0)$

Ако y е подсъбитие на дадено събитие в изречение P , това може да бъде представено като $Sp(x)$.

Както се оказва от формули (19) и (20) само първата е в сила. За да се докаже това твърдение, трябва да се докаже, че (19) е в сила, а (20) не е. За да обясним защо пример (20) не е в сила, трябва първо да приемем хипотезата, че t_0 е частица от времето. Само едно подсъбитие на дадено събитие може да се случи по време на тази частица от време. Според по-горе изложения постулат, който твърди, че има междинни състояния във всяко събитие, можем да твърдим, че групата на общоприетото определение във формула (20) има поне два члена. Но според (20) съществува някакъв интервал от време едновременен с t_0 , следователно е частица от времето, в който възникват поне подсъбития, което е невъзможно според току-що казаното.

От друга страна, формула (19) е в сила, тъй като е възможна появата на поне едно подсъбитие в минимален интервал от време. Фактът, че в най-добрия случай може да бъде едно е логически несъвместим.

Съпоставя се случая на сегашно време в (17) и (18) със случая на минало време в (21) и (22) (с който бъдеще време е аналогичен при съпоставка):

(21) John was playing a superior game at centerforward.

(22) John played a superior game at centerforward.

Формула (23) е анализ на пример (21), а (24) е анализ на пример (22).

(23) $(\exists x)(T(x) \ \& \ (3y) \ (Sp(y) \ \& \ DUR(y, x)) \ \& \ x < t_0)$

(24) $(\exists x)(T(x) \ \& \ (y) \ (Sp(y) > DUR(y, x)) \ \& \ x < t_0)$

Според (23) поне едно, а според (24) всички подсъбития на въпросното събитие се появяват преди t_0 . Тъй като времето е неограничено по тази линия на времето, и (23) и (24) са приложими.

Интерес предизвиква случая в (23), анализът на минало продължително време. Формула (23) за разлика от формула (24) не внушава, че събитието като цяло е завършило преди t_0 . Това е изцяло положително последствие от направения анализ, тъй като изречения като следващото (25) не са опровергани:

(25) He was writing a letter to his congressman when I talked to him an hour ago, and he's still at it, the old fool.

Този случай ще бъде сравнен с (26):

(26) #He wrote a letter to his congressman, and he's still at it, the old fool.

Но пример (26) може да опровергае предходния, тъй като първия съюз означава, че писането на писмото е приключило преди момента на говорене.

Приложенияте тук примери зависят от направените твърдения относно английската система на времената и свойствата на t_0 .

Беше направен анализ на *be + ing* като основен глагол със синтактично обозначено причастно допълнение, което се приема за член на малък клас от аспектиални глаголи, които притежават тази синтактична особеност. Бяха и направени синтактични предположения, които подкрепят двойствения синтактичен анализ на прогресивно *be*. Относно втората синтактична алтернатива, прогресивно *be* е типичен спомагателен глагол.

Всеизвестен е факта, че ако сравним определени прогресивни/непрогресивни двойки във формите им за минало време с техните съответствия в сегашно време, се забелязва липса на сходство. Докато прогресивните форми, *He was leaving* и *He is leaving*, се различават във времево отношение, но са семантично паралелни, съответстващите непрогресивни форми, *He left* и *He leaves*, не са паралелни. Двойки като пример (27) и (28) илюстрират ясно разликата:

(27) John played a superior game at centerforward.

(28) John plays a superior game at centerforward.

Изречението в (27) може да се приеме, че се отнася до едно събитие като изразява завършеност в миналото, докато (28) не може да се отнася до едно събитие като изразява извършване на действието в настоящето. За изречения като (28) се приема, че имат само общ смисъл или употреба. Изречения като (27) също имат общ смисъл, но като допълнение имат и описания специфичен смисъл.

Този въпрос не може да се разглежда без да се очертае системата на глаголните времена. Теоретичният конструкт, който разграничава глаголното време от другите глаголни категории е този на t_0 , 'времето на речевото събитие'. По-голяма част от обсъждането на глаголното време набляга на видовете връзки, които естествените езици дефинират относно t_0 . Обръща се внимание на определено свойство на t_0 : колко е голям? Отговорът е, че t_0 винаги е минимален интервал от време т.е. притежава свойствата на психологично основан 'момент във времето'.

Литература

- Chomsky, N. 1957. *Syntactic structures*. The Hague: Mouton.
Jackendoff, R. 1972. *Semantic Interpretation in generative grammar*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
Jackendoff, R. 1983. *Semantics and cognition*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
Leech, G. N. 1971. *Meaning and the English verb*. London and New York: Longman.
Stromswold, K., 1990. *Learnability and the acquisition of auxiliaries*. Unpublished Ph.D dissertation. Available through MIT's Working Papers in Linguistics.
Stromswold, K., 1992. *Learnability and the acquisition of auxiliary and copula be*. In ESCOL '91. Columbus, OH: Ohio State University.

от Редакционна колегия